

MIRELA ROZNOVEANU

Viața după viață: Luminație
Magda Ursache (Editura Alfa, 2023)

Există în istoria sfinților creștini o pereche greu de uitat. Reprezentanți ai culturii și aristocrației Romei antice, Melania și Pinien au trăit la sfârșitul secolului patru și începutul secolului cinci al erei noastre într-o lume în degringoladă. Roma era atacată de barbari, valorile tradiționale se prăbușeau iar cei doi soți au încercat să se salveze prin religia creștină și fapte de binefacere, pledând pentru moralitate și spiritualitate. Viața lor a fost imortalizată în *Viața Sfintei Melania* scrisă de călugărul Gerontius într-o mănăstire din Ierusalim. Cartea de față, *Viața după viață : Luminație* (Editura Alfa, 2023) este și ea o hagiografie fascinantă, scrisă de unul dintre soții Ursache care documentează un model de existență culturală românească și spiritualitate creștină a unui cuplu exemplar trăind în debusolarea comunistă și post-comunistă la sfârșit de mileniu doi și început de mileniu trei. Avem înainte un dialog intelectual continuu între Magda și Petru Ursache, într-o dragoste și creativitate. Sunt mai multe direcții de lectură a acestei cărți, una ar fi a operei și testamentului filozofic și cultural al savantului Petru Ursache, împiedicat să înflorească în libertate, alta a destinului soților, altele de incriminare a genocidului comunist românesc, expunerea persecuțiilor îndurate de perechea de cărturari în comunism și postcomunism.

Petru Ursache a fost un savant clasic, un filozof al culturii. Voi aminti câteva direcții și studii ale operei

lăsate în urmă. El a scris despre folclorul românesc ca fiind cea mai importantă dimensiune a culturii române, o zestre uriașă minimalizată, aproape ștearsă de pe hartă de etnocidul comunist și globalismul post-comunist, și pe care a vrut să o prezinte culturii universale. În *Etnoestetica a explicat că tocmai tradiția multiseculară constituie, pentru noi, românii, punctul forte al etnicului. Etnosofia este o fascinantă incursiune în domeniul filozofiei populare, în încercarea de a surprinde variatele aspecte ale modului de a gândi și a privi lumea al locuitorilor din satul românesc tradițional. În Antropologia, o știință neocolonială se demonstrează că antropologia de după Al Doilea Război și îndeosebi după „căderea” Cortinei de Fier, nesocotește bunele tradiții intens instituționalizate, rescriindu-le la comandă (...) dă prioritate economicului și politicului (...) Se inventează cu rapiditate noțiuni și concepte în opoziție unele cu altele, cu intenții eliminatorii; se lansează zilnic teorii și teze cu scopuri oculante. Concluzia la Miorița–dosarul mitologic al unei capodopere este că poate nici o „epopee” din lume nu s-a bucurat de un asemenea statut prestigios în oralitate: de a modela întreaga etnie și de a continua să viețuiască în mod real, ca manifestare poetică mereu actualizată. Petru Ursache a fost îngrijorat de istoria recentă, de reprezentarea inconsistentă, falsificată a comunismului românesc în postcomunism. În *Istorie, etnocid, genocid* a afirmat că „Tăcerea documentelor, a arhivelor înseamnă moartea memoriei.” Trecând în revistă *autoamnezierea programată*, „memoricidul” el a pledat pentru un proces real al comunismului românesc, un Nürnberg II, chemarea în instanță a sistemului bolșeo-comunist, instaurat în țările Estului după Al Doilea Război Mondial, în aceleași condiții juridice la care a fost supus nazismul.*

Petru Ursache s-a stins din viață în ziua de 7 august 2013. După cum reiese din paginile de față, împingerea abuzivă în sala de operații în absența și fără acordul familiei, procedurile greșite precum și spitalul infestat cu germeni patogeni au pus capăt unei existențe care ar fi trebuit în mod normal să se mai bucuire de mulți ani de viață creatoare. Opera lui Petru Ursache, rămasă neterminată, a cuprins enciclopedic etnologia, antropologia, folclorul, teologia, estetica, istoria literară, critica literară, istoria. *Petru Ursache. Omul bun al culturii românești* (Eikon, 2016) și

respectiv *Cărturarul cu privire albastră* (Eikon, 2023) laolaltă cu această carte de memorii precedată de tipărirea operei rămase în manuscris fac parte din proiectul Magdei Ursache de așezare fermă a staturii culturale a lui Petru Ursache în lumea românească a culturii printr-o „(po)etică a Neuitării”.

Avem înaintea o carte de amintiri fascinantă, un jurnal de idei, o revelație a gândirii lui Petru Ursache, un îndreptar pentru omul de cultură trăind în vremuri vitrege. Îl avem pe Petru Ursache – un altfel de Ulise – în citirea Penelopei lui, care îl așteaptă să revină din depărtarea morții la 10 ani de la plecare. Așa cum Penelopa țesea giulgiul pentru a-și înșela peșitorii, Magda Ursache urzește la mantaua din cuvinte a cărturarului pentru a putea îndura trecerea timpului, consolidând opera celui plecat dintr-o lume care neagă azi mimetic și iresponsabil naționalismul, patriotismul, creștinismul, familia, folclorul, personalități reper ale culturii naționale.

Viața după viață : Luminație cuprinde o *Prefață* intitulată *O (po)etică a Neuitării ?* urmată de *Partea Întâi. Jurnal de cărțar: august 2013- ianuarie 2015 și Partea a doua. Cartea despre Petru, Cartea lui Petru, Cartea cu Petru*. Sunt convocate pagini de jurnal, fragmente din cărți publicate de soții Ursache, scrisori de condoleanțe, poeme dedicate, pagini de apreciere a staturii intelectuale a savantului, și susținere a soției celui dispărut, întâmplări maritale din cei cincizeci de ani de conviețuire, eseuri politice virulente ale Magdei Ursache. „Epistolele”, scrie Magda Ursache în *Prefață*, numindu-și soțul fie *Bătrânul* fie *cărturarul cu ochi albaștri* au “rolul de a preveni uitarea, de a constitui o rețea generatoare de idei (...) Aducerea împreună a epistolierilor vine să arate că Bătrânul nu este un raft de bibliotecă ci o ființă încă vie... (...) decesul („a încetat din viață”, se scrie la mica publicitate) este moartea minoră. Al doilea pas, *moartea majoră*, este pierderea genomului, iar în cazul Magistrului aceasta înseamnă ștergerea matricei ideatice la Discipoli, pentru Autor – pierderea reperelor lăsate de cărțile lui în topologia Imaginarului cititorilor. Acest *Breviar de Neuitare* ne invită la reflecție asupra pragurilor supraviețuirii culturale în epoca p(r)ost-modernă prin convergența celor care iau parte la alcătuirea lui (...) Un adevărat sobor în jurul matricei etnice ireductibile la mode(le) „culturii de masă” din perioada comunis-

tă dar și la cele „mainstream” din era consumeristă, bântuită de „target” și „rating”. A treia moarte, cea a amintirii „genomului” ideatic, poate fi luată în considerare doar ca proiecție a romanului *Fahreheit 451...*” Pentru a scrie în loc de concluzie: *Lupt pentru ne-moartea lui Petru, îi editez cărțile, e terapia mea anti – Lethe*.

Statura omului Petru Ursache, a profesorului universitar, a cărturarului ca și testamentul cultural se configurează prin fapte care descriu atitudinea neîn-covoiată în vicisitudini îndurate în comunism și post-comunism, prin expunerea represieiunilor de intimidare și anulare a căror acumulare și magnitudine configurează un adevărat martiraj, de neimaginat într-o lume a respectului valorii. Enciclopedismul gândirii științifice, verticalitatea și capacitatea de sacrificiu, ideile nobile, „dimensiunea universală a acestui exemplar reprezentant al sufletului românesc”, *reperele morale care probează că n-am fost un popor vegetal; afirmarea nevoii de sacru, de patrie* l-au făcut indezirabil și atunci și acum. Vechile tactici și strategii proleto-cultiste, demonstrează Magda Ursache, au fost re-folosite: *Au apărut din nou, la vedere, acuzatorii care pun etichetări smintite ca nostalgic, legionar, antisemit, în delir anti-românesc. Secretizarea crimei comuniste rămâne un sport. E departe, e foarte departe încă momentul când un curs despre martirajul românesc se va preda în toate facultățile și școlile, după manuale „ne-alternative și ne-politizate” (P. Ursache), când vom ști câți au murit pe toată rețeaua de închisori, colonii de muncă silnică, domiciliu obligatoriu, „victime ale ororii și terorii”(...) Acum se duce o vânătoare de capete, avertizează, în cartea sa, Petru Ursache, iar capetele sunt biserica, școala, familia creștină, limba română, presa liberă, istoria națională, personalitățile modelatoare. Altă tabula rasa după cea din obsedantele decenii. Va reuși încercarea neo-proleto-cultistă? În neatenția generală, da, are șanse.*

În interviul cu Cassian Maria Spiridon din aprilie 2001 din *Convorbiri literare* și republicat la sfârșitul studiului *Antropologia, o știință neocolonială* Petru Ursachea descris o parte din persecuțiile la care a fost supus. La întrebarea lui Cassian Maria Spiridon vine și răspunsul greu de acceptat de o lume a libertății intelectuale: „Cine sau ce va împiedicat înainte de

'89 la realizarea unor stagii universitare în Occident? Numai „înainte” sau și „după”? Eu nu am plecat nici o zi peste hotare. Răspunsul? Un singur cuvânt: *Securitatea*. Partea urâtă este că Securitatea a fost ajutată cu devotament neclintit de colegii de facultate, profesori care va să zică. Cunosc exact circuitul unor dosare. Dacă ajungeau la punctul terminus cu aprobările de rigoare, un A (Arvinte, Adăscăliței, Andriescu n.n.) de-al nostru era întrebat, în ultimul moment, să decidă pentru *da* sau nu. În cazul meu a spus nu de fiecare dată. Am făcut vreo zece dosare pentru diferite țări, burse și lectorate. Unul era pentru Chicago, acum vreo treizeci de ani, când Mircea Eliade încă se mai afla acolo și profesa. Niște ticăloși! (...) preluat de locotenentul Zaharia care (îmi spunea) se ocupa de dosarele mele pentru străinătate, de căpitanul Bujor și, mai târziu, de coloneii Nica și Wolf...”

Nedreptățile făcute profesorului Petru Ursache de către Universitatea Iași în comunism și în post-comunism (chiar dacă a devenit *Profesor Emeritus* al Universității „Al.I. Cuza” în 2001, aceasta a însemnat recunoașterea profesorului și nicidecum o recompensă) expun degradarea meritului, a valorii academice. Incompetenții, demonstrează Magda Ursache, i-au barat permanent drumul profesorului iar securitatea l-a împiedicat sistematic să predea la un lectorat în străinătate unde ar fi putut întâlni spirite congenere iar opera lui ar fi avut un ecou european. Având în vedere dovezile din aceste pagini, cred că Ministerul Învățământului are datoria de a face o anchetă, pedepsi vinovații cu ridicarea titlurilor academice și micșorarea corespunzătoare a veniturilor. Universitatea Iași ar trebui să corecteze în posteritate acest lucru prin măsuri concrete: un amfiteatru cu numele Petru Ursache, o catedră cu numele profesorului, un premiu anual având numele lui Petru Ursache acordat unui student eminent. Numele celor care au fost uneltele nedreptății sunt scrise negru pe alb. Făptașii trebuie să dea socoteală, și dacă nu în fața Ministerului Învățământului și a familiei, atunci înaintea unui tribunal. Crima de etnocid este imprescriptibilă. Dar mai este o realitate neliniștitoare care transpare referitor la opera lui Petru Ursache și anume că despre ea nu s-au exprimat numele sonore ale criticii

românești, în afara lui Gheorghe Grigurcu. Să facă parte și aceasta din acel plan deliberat despre care scrie Magda Ursache, de împingerea în uitare a savantului Petru Ursache?

Actele de curaj care să-i aducă beneficii postsocialist nu i-au plăcut, scrie Magda Ursache. S-a luptat cu conjuncturile mereu defavorabile de unul singur, a refuzat puterea și totalitară, și democratică. Petru a trecut prin viață neîncovoiat (...) Persecuțiile, marginalizarea nu l-au încovoiat. (...) și-a tras forța, siguranța, speranța din norma morală a tradiției. Nu-i deloc un fapt obișnuit, cum ar părea la prima vedere, să trăiești normal în anormalitate, păstrându-ți curat cugetul. E chiar neverosimil. (...) Modest și onest, lipsit de trufie (...) Petru a fost impecabil în bunăcuviință, generos și afabil cu discipolii. A crezut în frumusețea religiei; s-a dovedit bun creștin pe crucea patului de spital. Sunt calități obișnuite cele enumerate mai sus? Nu, e neverosimil să rămâi om sport, îmbunătățit până la capătul capătului. Și dacă onest înseamnă frumos și bun înseamnă frumos, atunci Petru a fost om frumos, de cinstit și blând ce era. (...) Petru Ursache era prea ca să placă politrucilor. Prea instruit pentru ei, prea modern (...) prea temerar în abordarea temelor, prea personal, prea refuznic al sarcinilor...

Expunând corupția, servilismul în cultură – edituri, reviste, universitate, academie – Magda Ursache numește și crucifică pe delatori și mizerii culturii, cartea devenind practic un jurnal al intelectualului român sub represiunea politică dar și un compendiu al gândirii lui Petru Ursache în post comunism: războiul cu nulitățile și curentul antiromânesc, *cu globalismul văzut ca o nouă formă de colonialism, (...) fabricarea de dizidenți pentru a îi șterge pe cei adevărați, libertatea de opinie îngrădită de discursul corect politic, ...* „Spre ce ne îndreptăm? Spre o neocolonizare prin inducerea ideilor corect-politice, fără replică? Nu tradiție, ci ... tranziție!” „Am scăpat de unanimitatea gândirii comuniste, de ridicolul comunist, de prostia comunistă, mi-a spus, de deceniile de telejurnale, de cantate, de laude, ca să ne lăsăm iarăși dirijați, intimidati, înfricoșați? Nu ți se pare că *Primăvara Europeană e Cântarea României pe invers?*”

Viața după viață m-a îndemnat să îl citesc și recitesc pe profesorul și savantul a cărui gândire originală este în mod tragic necunoscută în Europa. WorldCat inregistrează 215 intrări bibliografice la Petru Ursache dar nimic scris de autorul studiilor fundamentale despre Miorița, folclorul românesc, genocid și etnocid, antropologie, etnosofie, etnoestetică etc nu există într-o limbă de circulație europeană. Există însă un timp al tuturor lucrurilor. Cred că acesta ar fi momentul în care studiile savantului român precum *Antropologia, o știință neocolonială* (care ar face parte din bibliografia oricărui curs de antropologie, colonialism și neocolonialism de la catedrele respective din lume), *Istorie, etnocid, genocid* (o carte neagră a comunismului românesc, sinteză politică impresionantă pe baza căreia se poate începe oricând Nürnberg II, studiu necesar în bibliografia cursurilor despre comunism predate în universitățile din lume), la care aș adăuga *Etnoestetica, Etnosofia, Miorița – Dosarul mitologic al unei capodopere* (pentru a fi înglobate în bibliografia catedrelor de folclor comparat din universitățile lumii) trebuie traduse în limbile de circulație pentru a cunoaște o posteritate meritată.

Canonizarea martirilor creștini se face de către biserică în timp ce canonizarea martirilor culturii se face prin introducerea lor în canonul culturii naționale. *Viața după viață : Luminație* face parte dintr-o posibilă serie de hagiografii ale oamenilor de cultură români. La categoria cărturarilor sfinți îl putem adăuga alături de N. Steinhardt, Anton Golopenția, Petre Țuțea, Constantin Noica și pe Petru Ursache.

